

RIIGIKOHUS

Avaldatud veebilehel *Riigikohus* (<https://www.riigikohus.ee>)

Avaleht > Riigikohus: sundvalduse seadmine on üldjuhul kohalik ülesanne

Riigikohus: sundvalduse seadmine on üldjuhul kohalik ülesanne

8. veebruar 2022

Riigikohus leidis teisipäeval, 8. veebruaril avaldatud otsuses, et kinnistule sundvalduse seadmine on reeglina kohalik ülesanne, milleks riik ei pea omavalitsustele täiendavat rahastamist ette nägema.

Jõelähtme Vallavolikogu taotles Riigikohtult praegu kehtiva sundvalduse seadmise korra põhiseadusevastaseks tunnistamist, sest riik ei eralda kohalikele omavalitsustele selleks sihtotstarbeliselt raha. Volikogu hinnangul on aga tegu riikliku ülesandega, mida põhiseaduse kohaselt tuleb rahastada riigieelarvest.

Volikogu arvates oleks loogiline, kui omavalitsus kannab sundvalduse seadmise kulud neil juhtudel, kus see on omavalitsuse huvides ja seotud kohaliku elu korraldamisega. Samas pole kulude panemine omavalitsusele põhjendatud, kui sundvaldus on vajalik näiteks riiklikke ülesandeid täitvatele ettevõtetele, kes tegelevad elektroonilise side või elektri ja maagaasi edastamisega.

Sundvaldus on seotud omavalitsuse planeerimisvõimuga

Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium jättis volikogu taotluse 8. veebruaril rahuldamata. Kolleegium selgitas, et sundvalduse seadmise pädevus pole riigi ja omavalitsuse vahel jagatud mitte selle põhjal, kelle huve see teenib, vaid lähtudes ehitusloa väljastamise või eratee avalikuks kasutamiseks määramise pädevusest.

Kuna sundvalduse seadmise eesmärk on üldjuhul uue ehitise rajamine, siis on see otseselt seotud ehitusloa andmisega ja laiemalt ruumilise planeerimisega ning Riigikohtu hinnangul on põhjendatud, et selle üle otsustab omavalitsus.

Juba varasemates lahendites on Riigikohus märkinud, et põhiseadus kaitseb omavalitsuse õigust otsustada, kuidas lahendada oma territooriumil ruumilise planeerimise küsimusi, tagamaks elukeskkonna võimalikult suur vastavus kohalikele huvidele.

Selline elukorraldus on kooskõlas ka Euroopa kohaliku omavalitsuse hartast tuleneva lähimuse põhimõttega, mille järgi peab ruumilise planeerimise valdkonnas konkreetset ülesannet täitma võimutasand, mis seisab kodanikule kõige lähemal ja saab sellega konkreetsetes olukorras kõige paremini hakkama.

Ainult juhul, kui sundvalduse seadmise vajadus nähakse ette riigi kehtestatud planeeringus ja ehitusloa väljastab või eratee avalikuks kasutamiseks määramise otsustab riigiasutus, on tegemist riikliku ülesande täitmisega ning siis on sundvalduse seadmine jäetud põhjendatult riigi pädevusse.

Riik ei pea iga kohalikku ülesannet eraldi rahastama

Kolleegiumi hinnangul ei saa üksnes sellest, et sundvalduse seadmisega kaasnevad omavalitsusele märkimisväärsed kulud ja halduskoormus, teha järeldust, et tegemist on riikliku ülesandega, mille rahastamine peab olema täies mahus tagatud riigieelarvest.

Põhiseadus küll nõuab, et omavalitsuslike ülesannete rahastamise üldine tase peab olema vastavuses omavalitsusele pandud ülesannete mahuga. Samas ei tulene põhiseadusest riigi kohustust iga kohaliku ülesande täitmise rahastamist eraldi reguleerida.

Kuna kohalike ülesannete rahastamist tuleb vaadata kogumis, siis ei pea uue ülesande kehtestamine või olemasoleva ülesande reformimine automaatselt tähendama omavalitsuste tulubaasi suurendamist. Liiatigi ei saa praegusel juhul rääkida uue ülesande lisandumisest, sest sundvalduse seadmine oli ka enne aastail 2018–2019 toimunud seadusemuudatusi omavalitsuste ja riigi jagatud pädevuses.

Riigikohtu otsusegasaab tutvuda siin[1].

Arno Põder
pressiesindaja
Riigikohus
533 39 846

Allikas URL: <https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/riigikohus-sundvalduse-seadmine-uldjuhul-kohalik-ulesanne>

Lingid

[1] <https://www.riigikohus.ee/et/lahendid/?asjaNr=5-21-18/18>